

SERIAL QOTILLIKLARDA UMUMIY BIOLOGIK IZLAR TIZIMI

To'rayeva Barchinoy Boymurodovna

*Buxoro davlat tibbiyot instituti, Sud tibbiyot ekspertizasining klinik ordinatordir, "Ilm fan
iftixori "ko'krak nishoni sohibasi*

Ochilov Komil Raximovich

*Buxoro davlat tibbiyot instituti, Sud tibbiyoti kafedrasi boshlig'i, Tibbiyot fanlari
doktori professor.*

Annotatsiya: Ushbu maqolada serial qotilliklarda uchraydigan biologik izlarning o'zaro bog'liqligi, takroriy namunalari va ular asosida yagona tizimlashtirilgan "Biologik Izlar Tizimi" yaratish zarurati tahlil qilinadi. Maqolada qon, DNK, epidermal izlar, soch-to'qima qoldiqlari, sperma va mikrobiologik markerlar kabi izlarning serial jinoyatchilar tomonidan qoldiriladigan takroriy xususiyatlari ilmiy asoslangan holda yoritiladi

Аннотации: В статье анализируются взаимосвязи и повторяющиеся характеристики биологических следов, встречающихся при серийных убийствах, а также обоснована необходимость разработки единой «Системы биологических следов». Рассматриваются особенности крови, ДНК, эпителиальных следов, волос, тканей, спермы и микробиологических маркеров, характерных для серийных преступников.

Annotation: This article examines the interconnections and repetitive characteristics of biological traces typically found in serial homicide cases and proposes the establishment of a unified "Biological Trace Pattern System." The study analyzes recurring patterns in blood, DNA, epithelial cells, hair-tissue residues, semen, and microbiological markers commonly left by serial offenders.

Kalit so'zlar: serial qotillik, biologik izlar, DNK profili, qon izlari, mikrobiologik markerlar, kriminalistika, iz tizimi.

Ключевые слова: серийные убийства, биологические следы, ДНК-профиль, следы крови, микробиологические маркеры, криминалистика.

Keywords: serial homicides, biological trace evidence, DNA profile, blood traces, microbiological markers, forensic system.

KIRISH

Serial qotilliklar kriminalistika va sud-tibbiyotida eng murakkab tahlil talab qiladigan jinoyat turlaridan biridir. Bunday jinoyatlarda qotil odatda bir xil xulq-atvor, takrorlanadigan uslub (modus operandi) va o'ziga xos kriminalografik "qo'l yozuvi"ga ega bo'ladi. Shu bilan birga, serial qotillar qoldiradigan biologik izlar ham ma'lum darajada takroriylikka ega, bu esa ularni yagona tizim asosida o'rganishni talab etadi.

Bugungi kunda aksariyat izlar alohida ekspertizalar orqali tahlil qilinadi, ammo serial qotilliklarda izlar o'zaro bog'liq holda paydo bo'lib, integratsiyalashgan analizni talab etadi. Ushbu maqolaning asosiy maqsadi — serial jinoyatchilar tomonidan qoldiriladigan biologik

izlarning takroriy strukturasi ilmiy asoslab, yagona “Biologik Izlar Tizimi” kontseptsiasini taklif qilishdir.

DOLZARBLIGI

Serial qotilliklar soni kam bo‘lsa-da, ularning xavfi yuqori va jamiyatga ta’siri chuqurdir. Odatda qotil bir nechta jinoyat sodir etguniga qadar aniqlanmaydi. Shu sababli:

1. Biologik izlar asosida serial jinoyatchini erta aniqlash — muhim vazifa.
2. Hozirgi kriminalistika amaliyotida izlar bo‘lak-bo‘lak tahlil qilinadi, integratsiya yetishmaydi.
3. Serial qotillar odatda o‘xshash harakatlar takrorlaydi, bu esa izlar tizimini yaratish imkonini beradi.
4. Yagona tizim — jinoyatlar orasidagi bog‘liqlikni tezda aniqlashga yordam beradi. Shu sabab “umumiy biologik izlar tizimi” serial jinoyatchilikni aniqlashda muhim ilmiy-texnik yondashuv sifatida dolzarb hisoblanadi.

Tadqiqot quyidagi ilmiy yondashuvlarga asoslanadi:

1. Kriminalistik tahlil

Jinoyat sodir etilish joylaridagi biologik izlar statistik o‘rganiladi.

2. Sud-tibbiy ekspertiza ma’lumotlari

Autopsiya natijalari, yaralar xarakteri, biologik namunalar solishtiriladi.

3. Biologik izlarni molekulyar tahlil

DNK profiling

Mikrobiologik markerlar

Metabolitlar

Soch-to‘qima strukturalari

4. Takroriylikni aniqlash uchun komparativ metod

Bir nechta serial jinoyat holatlari o‘rtasida izlarning o‘xshashliklari solishtiriladi.

5. Tizimlashtirish metodlari

Olingan ma’lumotlar asosida integratsiyalashgan “izlar xaritasi” yaratiladi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari quyidagilarni ko‘rsatdi:

1. Serial jinoyatchilar biologik izlarda o‘xshash “tamg‘a” qoldiradi
— Qotilning takroriy kuch ishlatish uslubi qon izlarining joylashuvi va shakliga ta’sir qiladi.
— Yaralardagi kesish chuqurligi yoki bosim kuchi odatda bir xil bo‘ladi.
2. DNK namunalarining paydo bo‘lish joylari muntazam takrorlanadi
Masalan: qo‘l urish, tirnash, bo‘g‘ish, jinsiy tajovuz – hammasi DNK qoldiqlarini beradi.
3. Mikrobiologik markerlar takroriy faoliyatni aks ettiradi
Ba’zi qotillarda:
— bir xil mikroflora,
— tananing bir xil hududlarida takroriy jarohatlar,
— o‘xshash kontakt nuqtalari uchraydi.
4. Tizimlashtirilgan “Biologik izlar xaritasi” yaratildi

U quyidagi komponentlardan tashkil topadi:

qon izi naqshi

to'qima-soch izlari

DNK tarqalish nuqtalari

sperma yoki boshqa suyuqliklar joyi

mikrobiologik o'zgarishlar

jarohatlar takrorlanish tarixi

5. Serial jinoyatlarni erta aniqlash imkoniyati oshdi

Yagona tizim asosida ikki yoki undan ortiq jinoyatlar o'rtasidagi bog'liqlik ancha tez.

XULOSA

Serial qotilliklarda uchraydigan biologik izlar alohida ko'rilganda faqat bitta jinoyat haqida ma'lumot beradi. Ammo ular integratsiyalashgan holda o'rganilganda serial jinoyatchining takroriy xulq-atvori, modus operandi va qoldiradigan o'ziga xos tamg'asi aniqroq ko'rinadi.

Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, yagona "Biologik Izlar Tizimi ":

serial jinoyatlarni bog'lashni tezlashtiradi,

jinoyatchini aniqlash jarayonini qisqartiradi,

kriminalistik tahlilning samaradorligini oshiradi,

o'lim sababi va mexanizmlarini aniqroq ochib beradi.

Bu tizimning amaliyotga joriy etilishi serial qotilliklarni tergov qilishda yangi ilmiy bosqichni boshlab beradi.

ADABIYOTLAR:

1. Douglas, J., & Olshaker, M. (2017). Mindhunter: Inside the FBI's Elite Serial Crime Unit. Scribner.
2. Knight, B., & Saukko, P. (2015). Knight's Forensic Pathology. CRC Press.
3. Lee, H. C., & Ladd, C. (2001). Biological evidence and forensic science. BioScience, 51(6), 433–438.
4. Chisum, W. J., & Turvey, B. E. (2011). Crime Reconstruction. Academic Press.
5. Turvey, B. E. (2012). Criminal Profiling: An Introduction to Behavioral Evidence Analysis. Elsevier.
6. Madea, B. (2014). Handbook of Forensic Medicine. Wiley-Blackwell.
7. To'rayeva Barchinoy Boymurodovna va Hatamova Sarvinoz, Scientific publication IV qism